

Priporočila za preprečevanje širjenja garij v šolah in vrtcih

(april 2026)

Za učinkovito preprečevanje širjenja garij v šolah in vrtcih je pomembna takojšnja prepoznavna garij s strani staršev/skrbnikov/zaposlenih v šolah in vrtcih, čimprejšnja zdravstvena obravnava ter ustrezno zdravljenje otrok in mladostnikov z garjami. Z uvedbo in izvajanjem preventivnih ukrepov v vrtcu ali šoli preprečimo nadaljnje širjenje okužbe.

Kaj so garje?

Garje (scabies ali srbečica) so kožna nalezljiva bolezen, ki jo povzroča pršica *Sarcoptes scabiei var. hominis*. Pršice so zelo majhne in vrtajo rove v zgornjo plast kože. V koži preživijo 1-2 meseca; medtem odlagajo jajčeca, iz katerih se razvijejo odrasle pršice. Spremembe na koži so posledica imunskega odziva (takojšna in pozna reakcija preobčutljivosti) na pršico in njene izločke: slino, feces in jajčeca.

Kakšni so simptomi in znaki garij?

Od 2 do 6 tednov po okužbi s pršico nastanejo na koži srbeče bunčice papule) ali bunčice z mehurčkom (papulovezikulozen izpuščaj). Kožne spremembe najdemo največkrat tam, kjer je koža mehka in tanka: med prsti rok in nog, v pregibih (zapestja, pazduhe, komolci), na prsnih bradavicah, v predelu spolovila, na notranji površini stegen. Značilen znak je rovček med papulama na površini kože. Pri otrocih, mlajših od 2 let, so spremembe na koži prisotne tudi v predelu glave in vratu, ali pa so spremembe razširjene po celotnem telesu. Za garje je značilen srbež, ki se stopnjuje predvsem ponoči.

Kako se garje prenašajo?

Garje se prenašajo z dlje časa trajajočim neposrednim telesnim stikom kože okužene osebe s kožo druge osebe, tudi z dolgotrajnim držanjem za roke, s spolnim stikom, spanjem v isti postelji. Priložnostni stiki, kot so hitro rokovanje ali objem, običajno ne predstavljajo tveganja za okužbo.

Možen je prenos s perilom, posteljnino in brisačami, kjer se nahaja pršica, ki povzroča garje, vendar je prisotnost pršic na tkaninah kratkotrajna. Prenos garij je najpogostejši med spolnimi partnerji in med člani istega gospodinjstva.

Kdaj nastopijo simptomi in znaki garij?

V primeru prve okužbe z garjami se bodo simptomi in znaki bolezni pojavili 2 do 6 tednov po okužbi. V kolikor je oseba garje že prebolela, kar pomeni, da je že senzibilizirana na pršice garij, lahko simptomi nastopijo že nekaj dni po okužbi.

Kako dolgo je oseba z garjami kužna?

Oseba z garjami lahko prenaša okužbo, dokler so pršice prisotne na koži, četudi sama nima simptomov okužbe. Vrnitev v skupinsko varstvo je mogoča takoj po izvedenem postopku zdravljenja z lokalnimi skabicidi, ki je izveden po predpisanih navodilih (po prvem nanosu 5% permetrina oz. po zaključenem zdravljenju z žveplovim precipitatom v podlagi).

Kako postavimo diagnozo garij?

Diagnozo okužbe z garjami postavi izbrani osebni zdravnik (družinski zdravnik, pediater, šolski zdravnik) na podlagi klinične slike, k diagnozi pripomore tudi epidemiološki podatek o več obolelih s podobno klinično sliko. V bolj zapletenih primerih (sekundarne okužbe kože, atipična slika kožnih sprememb) oceno poda dermatolog, tudi s pomočjo dermatoskopije, ki olajša iskanje roščkov, dokončno diagnozo pa lahko potrdi z mikroskopskim pregledom z najdbo pršic in/ali jajčec v kožnem skarifikatu.

S čim zdravimo garje?

Za zdravljenje garij pri otrocih in mladostnikih uporabljamo **skabicide (sredstva proti pršicam)**. Skabidici za zdravljenje garij pri ljudeh so na voljo samo na zdravniški recept, zdravljenje je v domeni izbranega osebnega zdravnika.

Kaj priporočamo za družinske člane in ostale v tesnem stiku z otrokom/mladostnikom z garjami?

Poleg okužene osebe je istočasno zdravljenje priporočljivo tudi za člane istega gospodinjstva in za osebe, ki so imele z obolelim tesni telesni stik (koža na kožo).

Kako postopamo ob posameznem primeru garij v vrtcu in kako če je primerov več?

Če ima garje samo en otrok v skupini vrtca, se otroka zdravi. Starše otrok se obvesti o pojavu garij in priporoči, da opazujejo svojega otroka.

V primeru, da se pojavijo kožne spremembe, značilne za garje še pri drugem (ali več otrocih) v vrtcu, ki niso iz iste družine ali gospodinjstva, je po postavitvi diagnoze garij priporočljivo zdravljenje celotne skupine s skabidici, ki jih predpiše izbrani osebni zdravnik.

Ob pojavu izbruha garij v vrtcu se po presoji začasno omeji združevanje vrtčevskih skupin.

Ključna je hitra potrditev diagnoze, uvedba takojšnjega zdravljenja in spremljanje učinkovitosti zdravljenja. Vse obolele osebe in njihove tesne stike znotraj družine je treba zdraviti istočasno, da se prepreči ponovna okužba.

Kako postopamo ob posameznem primeru garij v šoli in kako če je primerov več?

Če ima garje samo en otrok v šolskem oddelku, se otroka zdravi. Starše otrok se obvesti o pojavu garij in priporoči, da opazujejo svojega otroka. V primeru, da se pojavijo kožne spremembe, značilne za garje še pri drugem (ali več otrocih) v oddelku, ki niso iz iste družine ali gospodinjstva, je po postavitvi diagnoze potrebno zdravljenje obolelih s skabidici, o zdravljenju celotnega oddelka bo presodil epidemiolog.

Zakaj srbež zaradi garij po končanem zdravljenju ne preneha?

Ker so simptomi garij posledica preobčutljivostne reakcije (alergije) na pršice in njihove iztrebke, se lahko srbenje nadaljuje še več tednov po zdravljenju, tudi ob odsotnosti pršic v koži. Za lajšanje srbenja zdravnik bolnikom predpiše sredstva, ki srbenje umirijo.

Če srbenje vztraja dlje kot dva do štiri tedne po zdravljenju ali če se še naprej pojavljajo novi izpuščaji, je potreben posvet z zdravnikom.

Več o zdravljenju si lahko preberete na spletni strani: <https://nijz.si/nalezljive-bolezni/nalezljive-bolezni-od-a-do-z/garje-scabies/>.

Kako lahko vrtci in šole preprečijo okužbe z garjami?

V primeru pojava posameznega primera garij o tem seznanimo starše.

Situacijo je potrebno pozorno spremljati in čimprej zaznati nove primere garij. Posebno pozornost je treba nameniti otrokom, ki imajo sumljiv izpuščaj in so se pravkar vrnili iz letovanja, taborjenja itd.. Ob pojavu garij je potrebno izvajati preventivne ukrepe (zdravljenje obolelih, izogibanje neposrednih stikov koža – koža z bolnikom, umivanje rok, začasna omejitev uporabe igrač iz blaga).

Pršice garij izven kože preživijo le 2–3 dni. V igralnici ali učilnici je treba zmanjšati dolgotrajne stike koža-na-kožo (npr. držanje za roke) med otroci. Prav tako se je treba izogibati deljenju oblačil in posteljnine.

Perilo, posteljnino in brisače ter pralne plišaste igrače operemo v pralnem stroju pri temperaturi nad 50 °C (vsaj 35 minut).

Perilo, ki ga ne moremo oprati ali druge potencialno okužene predmete (čevlji, copati, igrače), damo za 4 dni na zrak, v tem času pršica pogine; lahko jih zapremo v plastično vrečko in postavimo na sobno temperaturo v suho okolje za 3 do 4 dni ali (manj praktično priporočilo) zamrzemo pri temperaturi -25 °C za dve uri. Očistiti je treba tudi pohištvo, preproge in druge tekstilne površine, na katerih je okuženi otrok sedel ali ležal (temeljito sesanje, parno čiščenje).

Algoritem obravnave suma na garje v vrtcu/šoli

